

МИЛИЦА МИЛОСАВЉЕВИЋ

Уредништво Летописа: *Чини се да са развојем интјернетја и његовим ширењем постојаје уочљиво да се књижевност полако сели на сајбер просторе. Када је у интјану проза, та селидба је довела је до настања нових жанрова (интернет проза), нових начина писања (интерактивна проза) и читања (хипертекст), као и до нових комбинација читања и писања (фан-проза). Да ли ће у том релазу/селидби у нове, виртуелне просторе поезија остати или се, или ће се, и у ком мери, променити?*

Милица Милосављевић: Дубоко верујем у то да ће се и поезија у тој селидби у нове, виртуелне просторе мењати. Она се, дакако, и све ово време мења. Сматрам да је и те како погрешно веровати да поезија живи за некакву врсту изолације, да чак страхује од утицаја онога што технологија и овај наш савремени свет свакодневно доноси. Добро је па је све више оних аутора који не живе ту причу поезије „под стакленим звоном”, јер су и сами свесни да поезија једино тако, живећи под извесном заштитом, може изгубити своју битку са савременим светом. Ако они који је пишу буду инсистирали на томе да је за поезију од кључног значаја веза са светом у ком се сваког јутра будимо, суочавајући се са бригама и потребама једног обичног човека, његових тежњи и страхова, док нас тај исти свет заплускује „немилосрдним напретком”, поезија неће изгубити борбу, јер ће тиме њена борба бити непрестана, што је добро.

Моли бисмо рећи да је модерна проза – поправа за немоћном прозом. Сличан јуи је имала и модерна поезија. Она је настојала да уопреби јеснички материјал који до тада није постојао или кога поезија преходних времена није могла да савлада и почини

себи. Да ли савремена поезија има шансе да песнички савлада грађу коју јој пружа савремени свет (производе културне индустрије, доминацију финансијског сектора и Силицијумске долине, хуманизам и социјалдемократију), или ће се сконцентрисати на то да опева оно што траје?

Поезија је некако увек најближа томе да опева оно што траје, али мислим да се данас питање померило ка томе колико заиста нешто „песничко“ може да траје и да ли је уопште то питање од пресудне важности за поезију. Добра савремена поезија је увек у некаквом „грчу“ када покушава да опева сусрет са грађом коју јој пружа савремени свет. У том „грчењу“ она је свесна света који је окружује, то је оно што је важно. Тај „грч“ никако није нешто што би било парализујуће, он је пре могућност да се та фаза „грчења“ размотри са свих страна. Ако смо у таквој једној врсти „грча“, то значи да нас можда брине шта ће бити са свим оним тековинама светова који генерацијски и животно не припадају нама, али чију везу слутимо сваким тренутком свога постојања, с једне стране, и потом, с друге стране, размишљање о томе какви би били ефекти тог „грча“, до чега би нас он довео. Никако се не слажем с тим да ће се после „грча“ заћутати. Најнадобуднији ће заћукати, помислиће да би то била добра песма о умирућем свету (али свету који нису контекстуализовали), код оних других тај „грч“ ће донети преосмишљавање, преобликовање. На страницама тих аутора неће вас заобићи промаја овог савременог света. То није само ствар уверљивости, треба превасходно разумети „крвоток“ данашњег човека и онога што је њему важно у једном дану његовог живота. Мислим да поезија у будућности неће добити ништа од онога ко у њу уђе првенствено као песник. За те ствари треба кренути ходом једног обичног човека.

Пишући свој есеј о песничкој линији од Поа до Валерија, Т. С. Елиот је предсказао да линија поезије коју одликује радикална есејичка самосвесност, оличена у чистој/ајсолућној поезији, након Валерија „више не може да буде од какве корисности будућим песницима“. У сличном кључу можда је есејиста ишао о корисности од елиотовске линије у поезији. Да ли есејичка самосвесност и традиција у елиотовском смислу те речи, јесу, још увек, од корисности есеј-есеј модерним песницима?

Савремени песник је традиционалан више него што мисли да јесте, или чак више него што би желео да мисли да јесте. И те како је и данас жива та елиотовска мисао да осећање историје за

једног песника укључује запажање не само онога што је прошло у прошлости већ и онога што је садашње у прошлости. Елиот, такође, говори о том историјском смислу као смислу за ванвременско, али и за временско; тај спој временског и ванвременског јесте нешто што једног писца чини традиционалним. Та веза са традицијом у исти мах је и оно што код писца побуђује најснажнију свест о његовом месту у времену, тј. о његовој савремености. Сваки добар песник увек на неки начин пишући смешта традицију у сенку своје песме, питање је усмерено ка томе да ли је у његовој поезији традиција само база и фини прелаз преко којег жели да нам нешто саопшти или је њено присуство само терет једне песме, јер традицијска копча није преосмишљена, нити доведена у контекст. Многи млади људи, када крену да пишу, труде се да направе некакав отклон од традиције, јер мисле да ће на тај начин бити модерни. То, наравно, отвара друго питање, а то је шта је за свакога од нас модерност. Али да не бисмо сад ишли у том правцу, довољно је нешто и наговестити. Ја ћу само споменути Октавија Пазу, великог хиспаноамеричког песника, који каже: „Сваки песник је пулсирање у реци традиције, један језички тренутак.”

Један од лајџмоћива размишљања о поезији јесте смањивање броја читалаца, или бар читалаца штиамџаних збирки поезије. Шта је разлог овом тренду и да ли он и на који начин повратно делује на стварање поезије?

Ствар поезије је јесте ствар мањине, не у неком елитистичком смислу, већ у том да је за поезију увек заинтересована мања група људи и то није нешто над чим треба ламентовати, већ бити свестан да мањина, уколико је непоткупљива, увек некакву заједницу спасава да се не претвори у стајаћу воду просечности, у којој ће владати један укус, једна доминантна боја. Још једну ствар не треба сметнути с ума: имати пред собом збирку поезије значи предати се једној врсти сусрета. Данас не да се нема времена за поезију, него не постоји време за сусрет. То доста говори. Сусрет је једна врста догађаја (мада не мора увек да буде), где нешто примате, али се морате и давати. Све док човек буде стварима приступао на начин да их добија, а да им се не даје, неће бити жудње за поезијом. У поезији је важан тај осећај повратне реакције, да бисте нечим били изазвани, морате се томе предати без надокнаде.

Једна од најјачих метафора књижевности је одломак из Књиже о Јову у којој Јов каже: „О кад би се написале ријечи моје! кад би се ставиле у књижу! Писаљком звозденом и оловом на камену

*за вјечни сјомен кад би се урезале!" Да ли савремени поесник још
увек поежи да исписује речи урезане у камен, или се мири са суд-
бином да је оно што записује ближе писану зранчицом по поеску?*

Чини ми се да је писање узбудљиво тек у тој непрестано отво-
реној могућности да ће нешто што се сада напише бити у једном
тренутку подложно нестанку. Али и са том свешћу се пише. И те
како се пише. Мислим да не постоји скоро ниједна ствар данас која
се родила, а коју ће камен подржати. Не зато што не верујем у вред-
ност тога што се родило, већ зато што речи уписане у камен нису
нешто што превасходно брине садашње генерације песника. Будућ-
ност ће доћи, de facto ће се десити, али какви бисмо то били песни-
ци када бисмо све своје капацитете уперили на то шта ће бити кад
нас више не буде? Ако данас успемо да доживимо то да се један
обичан физички радник, који је цео дан радио на грађевини, успа-
вљује уз нашу поезију, довољно смо урадили.

МИЛИЦА МИЛОСАВЉЕВИЋ

СТРАХОВИ

*Ако не будемо одисали храброшћу, ѿосићаћемо
ѿрелеи робови
са негованим рукама, са још неуѓаслим
сјајем у очима.*

*Ако не будемо одисали храброшћу,
ѿосићаћемо воде
са увек издигнућим нивоом водосијаја, несиремне
на ѿовлачење.*

*Ако не будемо одисали храброшћу, ѿовероваћемо
да је сваки
ѿрзај ишла нама уиућен.*

*Ако не будемо одисали храброшћу,
навикаваћемо се да сви велики одговори
долазе с годинама.*

*Ако не будемо одисали храброшћу, бићемо
у сазласју
са оним шћо најискреније ѿрезиремо.*

*Ако не будемо одисали храброшћу, доиусићемо
свима на коришћење соисивену рањивоси,
а у знак захвалносии сиизаће нам
разгледнице.*